

Permanència de D.H. Lawrence

"Dones enamorades", editada en català, demostra l'actualitat de l'autor britànic

MARC SOLER

És correcte parlar de l'existència d'un "cas Lawrence"? Vull dir: la seva obra ha obtingut el reconeixement que han merescut d'altres contemporanis seus? I, fins a quin punt l'obra de Lawrence no ha estat víctima de les opinions vesades per aquests mateixos contemporanis? En aquest sentit només cal recordar que Mr. Eliot va bescantar de mala manera la persona de l'escriptor, fins arribar a l'extrem de posar en dubte la seva intel·ligència. Tampoc de Keynes, tan irònic amb determinats cercles que eren també els seus, no es pot dir que l'encertés gaire parlant de Lawrence. Sigui per una raó o altra, el cas és que les opinions entorn d'aquest autor han estat sotmeses al moviment del pèndol; la seva ha estat una obra que ha patit alts i baixos en les consideracions dels crítics més il·lustres. La meua impressió és que els orígens d'aquestes fluctuacions en l'estimació d'una obra com la de Lawrence s'han de buscar en bona part en la biografia de l'escriptor i en el refús (que força sovint fa un tuf de perjudici de classe social) dels medis intel·lectuals de l'època. A més a més, és prou coneguda l'anècdota segons la qual alguns dels personatges dels seus llibres els van inspirar destacades personalitats dels cercles culturals més influents de l'Anglaterra d'aleshores. Només Huxley i Forster van saber reconèixer en Lawrence el gran novel·lista que era i continua sent.

Tot i així, el pes de la llosa que van deixar caure damunt Lawrence els seus pulcres i civilitzats contemporanis encara és prou evident. Malgrat tots els esforços per reivindicar la figura i l'obra de l'autor de "Women in love" que s'han fet en el curs de les últimes dècades, Lawrence també ha estat víctima de la "moda" que en va fer una mena de símbol de la llibertat sexual. En definitiva es tracta d'una interpretació reduccionista de la famo-

D.H. Lawrence

sa sensualitat de l'escriptor de la qual també és deutora l'adaptació cinematogràfica que va fer Ken Russell en "Dones enamorades". De fet, aquesta interpretació és la cara oposada de la mateixa moneda on figura aquella altra, també de Mr. Eliot, que deia que els personatges de Lawrence, quan feien l'amor, perdien tot allò que s'havia creat al llarg dels segles "amb l'objectiu de fer que l'amor sigui suportable".

La recent traducció al català de "Dones enamorades" (dins l'excel·lent col·lecció que dirigeix Francesc Parcerisas, els "Clàssics Moderns" d'Edhasa, i que s'uneix a les ja tra-

duïdes "Fills i amants", Ed. 62, i "L'amant de Lady Chatterley", Ed. Proa) ens pot servir per entendre quina és la naturalesa i en què es fonamenta la permanència de Lawrence més enllà de qualsevol ucàs dictat per les intel·ligències superiors (segons la classificació establerta per Henry James en governamental, oficial i legal), adreçat a falsejar i desprestigiar tan radicalment i grollera l'art de Lawrence. El seu "pecat" va ser "triar erròniament" una manera d'entendre la literatura —i la vida—, que s'adeia ben poc amb els pressupòsits estètics de Bloomsbury. En alguns estudis i biografies es recorda sovint un comentari de Lawrence a una obra de Thomas Mann i on assegura que l'escriptor alemany és el darrer malalt del "mal de Flaubert", en el sentit que cal atribuir l'excés de forma que caracteritza l'obra d'aquests dos últims escriptors no tant al resultat d'una consciència artística com a una determinada manera de captenir-se davant la vida. La qüestió, apassionant, ens portaria més lluny del que aquests papers permeten, però havent-la plantejada serveix per adonar-nos, ni que sigui per exclusió, del camí que pren l'art literari de Lawrence: el de la millor tradició anglesa que comença amb Jane Austen, passa per Melville i s'acaba amb James i Conrad.

La sort de Lawrence va ser d'escriure en una època on les possibilitats de la novel·la encara estaven obertes a qualsevol tipus de desenvolupament. Una anàlisi detallada de l'estructura narrativa de "Dones enamorades" ens donaria compte de la seva extraordinària riquesa compositiva. La complexitat organitzativa de l'obra, la manera de presentar i establir interrelacions amb les qüestions principals, el seu desenvolupament progressiu i la resolució final, així com la densitat de significacions que l'autor assoleix d'establir tot al llarg dels trenta-un capítols, no tenen res a envejar als que tradicionalment han estat considerats els grans creadors literaris del se-

gle XX. Les conseqüències del divorci entre la cultura humanística i la cultura científica ja fa anys que van cridar l'atenció dels estudiosos. Doncs bé, no diré pas que Lawrence es planteja la qüestió tan directament però sí que estic per dir que s'hi apropa força; és a dir, tal com ha de fer-ho un veritable creador de ficció en prosa. Perquè del que tracta "Dones enamorades", el que constitueix el nucli central, no és res més que el diagnòstic de la malaltia de tota una civilització: la que neix amb la revolució industrial i els somnis del "jardí liberal". Una malaltia que Lawrence formula com "la substitució del principi orgànic pel mecànic", a la subordinació de la vida (veure el capítol titulat "Al tren"), a una "ètica plausible de la productivitat".

Crítica, per tant, d'una idea fixa i motriu, adreçada a un sol i únic objectiu, exloent de tota la resta, i que només condueix a l'autodestrucció. Lawrence hi al·ludeix quan compara la vida (o el que hauria de ser), amb

"Malgrat els esforços recents per reivindicar-lo, Lawrence també ha estat víctima de la 'moda' que en va fer una mena de símbol de la llibertat sexual"

les escultures "inacabades" de Rodin i Miquel Àngel.

Però "Dones enamorades" també és una reflexió sobre l'art en relació amb el conjunt de tota l'obra. Quan l'escultor Loerke diu que "l'art hauria d'interpretar la indústria, talment com en una altra època va interpretar la religió" només fa que posar el dit a la nafra, perquè la vida (de sobte recordem haver-ho llegit molt abans) "ha esdevingut excessivament visual: ni oïm ni sentim ni comprenem, tan sols veiem".

L'actualitat de Lawrence rau en aquest doble vessant i es basteix damunt el propi geni, el mateix que li va ser negat en vida quan se li va prohibir de publicar "The Rainbow" i va trobar traves de tota mena per publicar "Women in love". ●